

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Tdo/3/2023
Identifikačné číslo spisu:	1416010255
Dátum vydania rozhodnutia:	26.03.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Patrik Príbelský
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1416010255.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Patrika Príbelského, PhD. a sudcov JUDr. Martina Bargela a JUDr. Emila Klemaniča na neverejnom zasadnutí konanom 26. marca 2025 v Bratislave, v trestnej veci obvineného R.. W. M., pre prečin nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona a iné, o dovolaní obvineného R.. W. M. proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave, sp. zn. 4To/61/2018, z 8. novembra 2018

rozhodol:

Podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku dovolanie obvineného R.. W. M. o d m i e t a .

Odôvodnenie

Rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV, sp. zn. 2T/98/2016, z 19. marca 2018 bol obvinený R.. W. M. uznaný za vinného z prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona (skutky uvedené v bode 1 až 3 napadnutého rozsudku) spáchaného v bodoch 2 a 3 napadnutého rozsudku v jednočinnom súbehu so zločinom obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona na skutkovom základe, že:

v bode 1/

od 28. apríla 2016 až do 30. júna 2016 proti vôli svojej dcéry mal. K. S., nar. XX.XX.XXXX, trvale bytom Z., K. U. Č.. XX, si vynucoval vzájomné stretnutia s ňou tak, že poškodenú každé ráno pracovného školského dňa - tohto vymedzeného časového obdobia (s výnimkou 13. máj 2016, 27. máj 2016, 1. jún 2016, 3. jún 2016, 10. jún 2016, 17. jún 2016) čakal na zastávke MHD a doprevádzal ju do školy napriek tomu, že poškodená s tým nesúhlasila a opakovane mu hovorila, že jej to vadí a nechce, aby s ňou chodil, v rámci rozhovorov si vynucoval, aby s ním trávila čas počas víkendov párných týždňov, čo poškodená taktiež opakovane odmietala,

dňa 4. mája 2016, 5. mája 2016, 6. mája 2016 (párny týždeň) - maloletú sledoval a teda čakal na ceste do školy a presviedčal ju, aby k nemu išla na víkend, pričom to poškodená odmietla, povedal jej, že bude za ňou chodiť každý deň do školskej jedálne na obedy ako i počas víkendov, v ktorých mal mať súdom povolený styk s dcérou,

počas párných víkendov v čase od 4. júna 2016 do 26. júna 2016 (t. j. - keď mal určený styk s dcérou

na základe rozhodnutia súdu, i napriek tomu, že maloletá poškodená odmietala tráviť predmetný víkend) - sedel pred bytom od rána do neskorých nočných hodín a zamedzoval tak voľnému slobodnému pohybu poškodenej a týmto spôsobom vyhľadával jej osobnú blízkosť, ktorú ona odmietala, odmietala s otcom odísť a fakticky ju nútil zotrvať v byte počas celého víkendu, pričom toto jeho konanie vyústilo najmä

dňa 6. mája 2016 o 18:00 hod. (párny týždeň) prišiel pred byt na K. U. Č.. XX O. Z., klopal na dvere, žiadal poškodenú, aby s ním odišla na základe rozhodnutia súdu, čo keď ona odmietla, vypol na byte elektrikú, privolať policajnú hliadku a keď matka R.. W. M. otvorila dvere bytu, natlačil sa dnu, domáhal sa odchodu dcéry s ním, čo poškodená odmietla,

dňa 7. mája 2016 (párny týždeň) - keď poškodená nebola doma a trávila čas s rodinou obžalovaný nahlásil jej nezvestnosť, v dôsledku čoho polícia kontaktovala matku R.. W. M., pričom poškodená musela telefonicky potvrdiť, že je s rodinou a je v poriadku,

po návrate domov dňa 7. mája 2016 v čase asi o 17:00 hod. sa obžalovaný bol pred dverami bytu, v ktorom bývala poškodená, pričom opätovne privolať policajnú hliadku a poškodená opätovne odmietla s obžalovaným odísť,

v nočných hodinách dňa 7. mája 2016 opätovne vypol elektrinu na byte a k bytu privolať policajnú hliadku, ktorej uvádzal, že maloletá je týraná, čo nebola pravda, pričom poškodená opätovne hovorila, že s obžalovaným nechce odísť,

dňa 8. mája 2016 v nedeľu (párny týždeň) - napísal poškodenej SMS, že za ňou o 12:00 hod. príde, na čo poškodená rýchlo odišla z bytu preč s matkou, na čo ich opätovne kontaktovala polícia, že obžalovaný nahlásil únos dieťaťa, čo opätovne musela poškodená políciu telefonicky vyvrátiť,

dňa 15. mája 2016 nedeľa (nepárny týždeň) - v čase keď bola na návšteve poškodená K. S. na návšteve u starých rodičov - bol tam prítomný aj obžalovaný a tým vyhľadával jej osobnú blízkosť,

dňa 29. mája 2016 nedeľa (nepárny týždeň) - v čase keď bola na návšteve poškodená K. S. na návšteve u starých rodičov - bol tam prítomný aj obžalovaný a tým vyhľadával jej osobnú blízkosť,

dňa 3. júna 2016 v čase o 18:00 hod. (párny týždeň) - obžalovaný búchal na dvere bytu a keď mu nik neotvoril, privolať políciu, v ktorej prítomnosti sa domáhal odchodu poškodenej s ním, čo ona odmietla,

dňa 18. júna 2016 (párny týždeň) obžalovaný opätovne sedel pred bytom a bránil tak maloletej poškodenej vo voľnom pohybe z dôvodu, že chcel s ňou tráviť víkend, pričom keď chcela poškodená s matkou z bytu odísť z dôvodu návštevy divadla, museli z bytu vyjsť oknom a takto byt opustiť bez vedomia obžalovaného, pričom obžalovaný pred bytom zotrval až do 18:00 hod. dňa 19. júna 2016,

v bode 2/

dňa 4. júna 2016 v sobotu v čase okolo 11:00 hod. obžalovaný stál pred dverami bytu, pričom keď poškodená vyšla von za účelom nákupu chytil ju za ruku so slovami, že s ním ide na víkend, na čo poškodená začala plakať a žiadať ho, aby ju pustil, keď poškodená vyšla von pred bytový dom a chcela nasadnúť do motorového vozidla obžalovaný jej v tom zabránil tak, že sa postavil medzi poškodenú a otvorené dvere vozidla, keď poškodená chcela nasadnúť do auta, podsadol ju a zabránil jej v tom, na čo až po príchode policajnej hliadky poškodenej umožnil vrátiť sa do bytu, avšak v odchode na nákup jej zabránil, následne po odchode polície z miesta sa presunul pred byt, kde s prestávkami zotrval až do 18:00 hod. dňa 5. júna 2016,

v bode 3/

dňa 17. júna 2016 v čase asi o 18:15 hod. keď poškodená prišla s matkou z nákupu pristúpil k nej a na pravú ruku jej pripevnil kovové putá držiak ich druhú časť v ruke, pričom poškodenej hovoril, aby s ním odišla na víkend, čo ona odmietla a plakala, takto na mieste zotrval až do príchodu polície, na ktorej výzvy poškodenú pustil a tá aj s putami odišla do bytu,

pričom celé toto konanie v bodoch 1/, 2/, 3/ obžalovaného maloletá poškodená vnímala ako stresujúce, necitlivé a nerešpektujúce jej osobu a vlastné potreby, jej vnímanie týchto situácií bolo sprevádzané negatívnymi emóciami, ktoré boli pre ňu natoľko zaťažujúce, že ich nedokázala primerane spracovať, čo môže mať negatívny dopad na psychosociálny vývoj jej adolescentnej osobnosti.

Prvostupňový súd za to uložil obvinenému R.. W. M. podľa § 183 ods. 2 Trestného zákona s použitím § 38 ods. 2, § 41 ods. 1, § 36 písm. j), § 37 písm. h) Trestného zákona úhrnný trest odňatia slobody vo výmere 3 (tri) roky s tým, že podľa § 51 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona obvinenému súd výkon trestu odňatia slobody podmienene odložil a súčasne mu bol uložený probačný dohľad nad jeho správaním s určením skúšobnej doby vo výmere 2 (dva) roky. Podľa § 51 ods. 4 písm. i) Trestného zákona obvinenému súd uložil povinnosť spočívajúcu v príkaze podrobiť sa v skúšobnej dobe psychoterapii alebo zúčastniť sa na psychologickom poradenstve a zároveň podľa § 51 ods. 4 písm. a) Trestného zákona súd obvinenému uložil aj povinnosť spočívajúcu v príkaze nepriblížiť sa ku N. M., nar. XX. F. XXXX, trvale bytom Z., K. Č.. XX na vzdialenosť menšiu ako päťdesiat metrov s výnimkou konania pred súdom a inými orgánmi verejnej moci.

Krajský súd v Bratislave uznesením, sp. zn. 4To/61/2018, z 8. novembra 2018 podľa § 319 Trestného poriadku zamietol odvolanie obvineného R.. W. M., ktoré podal proti uvedenému rozsudku Okresného súdu Bratislava IV.

Obvinený R.. W. M. prostredníctvom svojho obhajcu Mgr. Petra Arendackého, napadol dovolaním uznesenie Krajského súdu v Bratislave ako i jemu predchádzajúce konanie z dôvodov uvedených v § 371 ods. 1 písm. c), písm. i), písm. j) a písm. g) Trestného poriadku. V dovolaní namietal znalecký posudok RNDr. Mgr. Dušana Kešického, PhD., č. 71/2016, z 12. augusta 2016, v ktorom znalec posudzoval osobnosť poškodenej - maloletej N. M.. Uvedený posudok obvinený označil ako neprípustný dôkaz, ktorý nebolo možné vykonať ako znalecké dokazovanie. Namietal najmä to, že posudok bol vypracovaný klinickým psychológom pre dospelých a odvolací súd sa s touto námietkou nevysporiadal vôbec a súd prvého stupňa poukázal na vyjadrenie znalca, že posudok vypracoval ku dňu 12. augusta 2016, kedy už bola maloletá vo veku 16 rokov a obdobie 16 rokov je obdobím prechodu medzi obdobím detstva a obdobím dospelosti. Navyše doplnil, že posudok bol vypracovaný 12. augusta 2008, t. j. presne v deň dovŕšenia 16 roku života poškodenej a samotné vyšetrenie bolo vykonané ešte pred tým. Obvinený zároveň poukázal na pochybenie odvolacieho súdu, keď nesprávne aplikoval § 360a a § 183 Trestného zákona ako aj zásadu „ultima ratio“ a nesprávne aplikoval (resp. neaplikoval) § 43 (najmä ods. 2 a 3) Zákona o rodine. Vo vzťahu k prečinu, ktorý bol obvinenému kladený za vinu potom namietal aj nesprávnu aplikáciu § 10 ods. 2 Trestného zákona.

Obvinený R.. W. M. uviedol to, že nie je trestaný za výkon rodičovských práv ale za spôsob, akým ich vykonával, a teda aj odvolací súd uznal, že jeho konaním iba vykonával svoje rodičovské práva, a preto jeho argument, že pri vykonávaní postupoval protiprávne, je vnútorne rozporný a nelogický. Ak by totiž konal obvinený protiprávne, ako tvrdí odvolací súd, nemohlo by ísť o výkon práv ale muselo by sa jednať o konanie, ktoré mu zákon neumožňuje. Ak tomu tak nebolo a svojím konaním obvinený vykonával iba svoje práva - čo tiež odvolací súd uznal, nemôže byť takéto konanie považované za protiprávne a už vôbec nie trestne postihnuteľné. Obvinený mal za to, že uvedený argument súdu, ktorý odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dokonca zvýraznil, teda ho zrejme považoval za jeden z hlavných, zakladá z dôvodu svojej nekonzistentnosti a nelogickosti vo vzťahu k ním riešenej otázke vadu nepreskúmateľnosti. Uvedené je samo o sebe dôvodom pre zrušenie rozhodnutia odvolacieho súdu. Obvinený ďalej poukázal na § 43 ods. 2 veta prvá, § 43 ods. 3 písm. a) Zákona o rodine, rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, sp. zn. III. ÚS 125/98, sp. zn. III. ÚS 707/2004 a tiež konštatoval, že jeho konanie smerovalo vždy iba k riadnemu výkonu rodičovských práv, resp. k zabezpečeniu jeho rodičovských práv (ktoré boli zo strany matky poškodenej marené, a to práve prostredníctvom zneužitia poškodenej na tieto účely).

Vo vzťahu ku konaniu obvineného uviedol: „Moje konanie je po právnej stránke potrebné hodnotiť aj vo svetle tej skutočnosti, že napriek môjmu privolaniu policajných hliadok a mojím opakovaným žiadosťami orgánu starostlivosti o rodinu a deti o súčinnosť, ani zo strany príslušníkov PZ ani zo strany pracovníkov ÚPSVaR-u som nikdy nebol upozornený na nevhodnosť môjho postupu, resp. na možné

naplnenie skutkovej podstaty trestného činu. Pritom samotní pracovníci ÚPSVaR-u sú z ich úradnej povinnosti povinní na tieto okolnosti upozorniť a dokonca uložiť výchovné opatrenia (§ 7 ods. 2 a § 12 zák. č. 305/2005 Z. z.) a príslušníci PZ sú povinní upozorniť orgán sociálnoprávnej ochrany detí na porušovanie práv dieťaťa (§ 7 ods. 1 zák. č. 305/2005 Z. z.). Napriek týmto úradným povinnostiam nedošlo k uloženiu žiadneho výchovného opatrenia a ani k upozorneniu orgánu sociálnoprávnej ochrany dieťaťa zo strany Polície SR. Aj uvedené preukazuje, že moje konanie nebolo objektívne vnímané ako nebezpečné, vybočujúce z výkonu práv rodiča. Navyše skutočnosť, že k žiadnemu upozorneniu ani oznámeniu nedošlo, iba potvrdzovalo môj záver, že konám v rámci svojich zákonných oprávnení a nedopúšťam sa žiadneho protiprávneho konania, nieto ešte trestného činu. Aj uvedené skutočnosti teda potvrdzujú absolútnu absenciu úmyslu, ktorý pri posúdení konania ako trestného musí vždy smerovať k porušeniu (ohrozeniu) práva chráneného zákonom. Je určite známe dovolaciemu súdu, že zavinenie tvorí základ trestnej zodpovednosti, že bez zavinenia niet trestného činu ani trestu. Zavinenie sa musí vzťahovať na všetky skutočnosti, ktoré tvoria znaky skutkovej podstaty trestného činu a musí existovať v čase spáchania skutku. V prípade skutkov, ktoré sa mi kladú za vinu Trestný zákon vyžaduje zavinenie vo forme úmyslu. Ako však bolo vyššie ozrejmene, takéto zavinenie v danom prípade celkom zrejme absentuje, preto odvolací súd pochybil, keď právne posúdil moje konanie ako trestné.“

Na základe uvedeného podľa obvineného súd pochybil nielen pri právnom posúdení existencie úmyslu (zavinenia) ako základnej podmienky trestnosti skutkov kladených dovolateľovi za vinu, ale celkom nedostatočne (resp. vôbec) aplikoval na vec jeden zo základných princípov trestného práva - princíp „ultima ratio“, ktorý ma v zmysle rozhodovacej praxe Ústavného súdu SR aj interpretačný význam (má teda širší záver a o negatívne vymedzenie prečinov v § 10 ods. 2 Trestného zákona, s ktorým sa čiastočne obsahovo prekrýva). V súvislosti s uvedeným poukázal na rozhodnutie ÚS 316/2011-37 a venoval sa významu prostriedku „ultima ratio“.

Dovolateľ napokon viedol: „Pri zohľadnení povahy a významu princípu ultima ratio a súdmi zisteného skutkového stavu, je nepochybné, že pri správnej aplikácii uvedeného princípu nie je možné považovať skutky kladené mi za vinu za trestne postihnuteľné konanie. Napriek výslovným zákonným povinnostiam orgánu sociálnoprávnej ochrany detí ako aj Polície SR mi neboli uložené žiadne výchovné opatrenia, nebol som upozornený na nezákonnosť môjho konania a už vôbec nie na možné naplnenie znakov skutkovej podstaty trestného činu. Všetky orgány v čase, kedy som konal, ako mi bolo kladené za vinu, posudzovali moje konanie ako spôsob výkonu rodičovských práv. Pokiaľ by aj bola poškodená, jej matka alebo úrad sociálnoprávnej ochrany detí toho názoru, že moje konanie nie je v súlade s právom, mali iniciovať resp. pristúpiť k prostriedkom, ktoré na ochranu práv poškodenej poskytujú predpisy iného než trestného práva. Takéto prostriedky však vo vzťahu k môjmu konaniu použité neboli a nebol uskutočnený ani pokus o ich uplatnenie. Nie je teda možné konštatovať, že by prostriedky iných právnych odvetví než trestného práva boli v danom prípade nedostatočné alebo boli vyčerpané. Preto potom ani nie je na mieste, pri rešpektovaní princípu ultima ratio, použitie krajných represných prostriedkov trestného práva, ktoré sa prejavili vo forme môjho odsúdenia v trestnom konaní. V tejto súvislosti musím zdôrazniť, že pokiaľ by prostriedky sociálnoprávnej ochrany detí boli voči mne pre moje konanie uplatnené, teda pokiaľ by som bol upozornený na protiprávnosť môjho konania, je nepochybné, že by som od neho upustil. Pokiaľ však príslušné štátne orgány mali vedomosť o mojom konaní (čo mi bolo známe) a nijako voči nemu nezakročili, hoci v prípade jeho nesprávnosti mali takú povinnosť, sotva mohla u mňa nastať reflexia voči môjmu konaniu, keďže aj postupom štátnych orgánov som bol de facto utvrdzovaný v zákonnosti môjho konania. Bez čoho i len minimálneho upozornenia na nesprávnosť môjho konania zo strany štátnych orgánov nie je možné konštatovať, že môj úmysel smeroval k porušeniu práv chránených trestným zákonom, ani že by účinné prostriedky iného než trestného práva neboli k dispozícii, či sa minuli účinkom. Obe uvedené skutočnosti pritom vylučujú trestnosť môjho konania, za ktoré som bol odsúdený.“

Vzhľadom na uvedené dovolateľ žiadal, aby dovolací súd konštatoval porušenie zákona v jeho neprospech v § 349 Trestného zákona ako aj v § 194 Trestného zákona a aby napadnuté uznesenie odvolacieho súdu ako aj jemu predchádzajúci rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil Okresnému súdu Bratislava IV na nové prerokovanie a rozhodnutie.

Prokurátorka Okresnej prokuratúry Bratislava IV k dovolaniu v podstate uviedla nasledovné: „...v danom prípade neexistuje dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Poukazujem

prítom na fakt, že vo veci boli vykonané všetky relevantné dôkazy potrebné pre spravodlivé rozhodnutie súdu. Odsúdený mal v priebehu celého trestného konania ustanoveného obhajcu a mal všetky zákonné možnosti na uplatnenie svojich procesných práv, vrátane práva navrhovať dôkazy.

Pokiaľ ide o dovolací dôvod uvedený v ust. § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, tento v posudzovanom prípade nie je daný, nakoľko odsúdenému nebolo uložené ochranné opatrenie, ale len povinnosti podľa § 51 ods. 4 písm. a), písm. i) Trestného poriadku.

Dovolať v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku namieta, že súd nemal prihliadať na znalecký posudok RNDr. Mgr. Dušana Kešického, PhDr., v ktorom znalec posudzoval osobnosť poškodenej - maloletej Kataríny Sabolovej, nakoľko tento bol vypracovaný klinickým psychológom pre dospelých. Táto okolnosť však vzhľadom k tomu, že N. M. bola v čase vyhotovovania posudku vo veku 16 rokov, t. j. na „prahu dospelosti“, nezakladá nezákonnosť uvedeného posudku. Predmetnou námietkou sa navyše súd v rámci dovolacieho konania nemôže zaoberať, pretože dovolací súd nemá právomoc preskúmať či spochybňovať skutkové zistenia, prehodnocovať vykonané dôkazy, prehodnocovať hodnotenie dôkazov vykonané súdmi nižších stupňov, preskúmať správnosť a úplnosť zisteného skutku. Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného zákona by bol naplnený v prípade, ak by súd vykonal dôkaz, o ktorý sa napadnuté rozhodnutie opiera, nezákonným spôsobom. Spôsob výkonu znaleckého dokazovania súdom upravuje Trestný poriadok v ust. § 268 Trestného poriadku s tým, že pri výsluchu znalca sa primerane použijú ust. § 258 ods. 2 a 3 a § 259 o výsluchu obžalovaného. Zo zápisnice o hlavnom pojednávaní zo dňa 1.2.2017 je zrejmé, že súd pri výsluchu znalca postupoval v súlade s citovanými zákonnými ustanoveniami, jednotlivým procesným stranám bolo umožnené vypočuť znalca a klásť mu doplňujúce otázky.

V časti dovolania týkajúcej sa dovolacieho dôvodu podľa ust. § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku je odvolaciemu súdu vytýkané pochybenie spočívajúce v nesprávnej aplikácii ust. § 360a a § 183 Trestného zákona, ust. § 10 ods. 2 Trestného zákona, ako aj zásady „ultima ratio“ a nesprávnej aplikácii (resp. neaplikácii) ustanovenia § 43 (najmä ods. 2 a 3) Zák. o rodine. Odsúdený poukazuje na rozhodovaciu prax Ústavného súdu ČR, v zmysle ktorej nesúhlas maloletého dieťaťa so stretávaním sa s jedným z rodičov nemôže byť rozhodujúcim kritériom pre určenie, či sa maloletý s rodičom stretne alebo nie, pričom rodičia zodpovedajú za výchovu maloletého dieťaťa a za týmto účelom majú právo ale i povinnosť korigovať nesprávne predstavy a priania maloletého dieťaťa - v danom prípade nerešpektovanie rozhodnutia súdov o stretávaní sa otca s poškodenou. Uzatvára, že konanie smerujúce k výkonu rodičovských práv nemôže byť posudzované ako trestné.

Dovolať ďalej argumentuje absenciou úmyslu porušiť trestným zákonom chránené práva poškodenej, o ktorej má svedčiť skutočnosť, že ani zo strany ním privolaných príslušníkov policajného zboru ani zo strany pracovníkov orgánu starostlivosti o deti nebol nikdy upozornený na nevhodnosť jeho postupu, resp. na možné naplnenie skutkovej podstaty trestného činu. Odsúdený sa napokon odvoláva aj na základný princíp trestného práva - princíp „ultima ratio“, v zmysle ktorého má byť trestné právo použité len ako najkrajnejší prostriedok a len pri typovo najzávažnejších porušeníach spoločenských vzťahov, záujmov a hodnôt, teda len tam, kde iné možnosti, hlavne prostriedky ostatných právnych odvetví, nie sú dostatočné, teda už boli vyčerpané, sú neúčinné alebo zjavne nie sú vhodné. Na margo jednotlivých argumentov obsiahnutých v dovolaní konštatujem, že tieto už boli prednesené v rámci predsúdneho konania, ako aj v konaní pred súdmi oboch stupňov. Tak prvostupňový ako aj odvolací súd sa s predmetnými námietkami náležite vysporiadali, podrobne rozvážajúc právne úvahy, ktorými sa spravovali pri hodnotení dôkazov a ktoré ich viedli k prijatým právnym záverom ohľadne zisteného skutkového stavu a použitej právnej kvalifikácie skutku. S argumentáciou súdov sa plne stotožňujem. Je potrebné zdôrazniť, že konanie, ktorým niekto dieťa proti jeho vôli sústavne vyhľadáva, sleduje, zamedzuje jeho voľnému pohybu vysedávaním pred dvermi bytu, vynucuje si trávenie spoločného času a v prípade odmietania odchodu s ním vypína elektriku v byte, fiktívne nahlasuje nezvestnosť či únos maloletej, s vygradovaním do fyzického bránenia v pohybe a nasadenia pút na ruky, nemožno v žiadnom prípade označiť za výkon rodičovských práv zákonným spôsobom. Práve naopak, jedná sa o závažný protiprávny zásah do slobody rozhodovania a pohybu dieťaťa, popierajúci osobnosť a potreby dieťaťa, ignorujúci jeho city, vystavujúci ho neprimeranému stresu s možným negatívnym vplyvom na vývoj jeho osobnosti, subsumovateľný pod skutkovú podstatu prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona v súbehu so zločinom obmedzovania osobnej

slobody podľa § 183 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona. Je pritom irelevantné, či bol páchatel upozornený na protiprávnosť svojho konania zo strany polície alebo orgánu starostlivosti o mládež.“ Prokurátorka na podklade vyššie uvedených dôvodov považovala rozhodnutie odvolacieho súdu, ako aj jemu predchádzajúce konanie za zákonné a správne, dovolacie dôvody uvádzané obvineným za nepreukázané, a preto navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku dovolanie zamietol.

+ + +

Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 377 Trestného poriadku) pred vydaním rozhodnutia o dovolaní skúmal splnenie procesných podmienok pre jeho podanie a zistil, že dovolanie je prípustné [§ 368 ods. 1, ods. 2 písm. h) Trestného poriadku], bolo podané oprávnenou osobou prostredníctvom obhajcu [§ 369 ods. 2 písm. b) Trestného poriadku, § 373 ods. 1 Trestného poriadku] v zákonom stanovenej lehote (§ 370 ods. 1 Trestného poriadku) a na určenom mieste (§ 370 ods. 3 Trestného poriadku), pričom zároveň spĺňa obsahové náležitosti uvedené v § 374 Trestného poriadku a dospel k záveru, že dovolanie obvineného je potrebné odmietnuť podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku, pretože je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 (ods. 1) Trestného poriadku.

Najvyšší súd podotýka, že dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok, ktorý nie je určený na nápravu akýchkoľvek pochybení súdov, ale len tých najzávažnejších, mimoriadnych procesných a hmotnoprávných chýb. Nakoľko dovolanie predstavuje výnimočný prielom do právoplatnosti súdneho rozhodnutia (vyjadrujúcej záujem na stabilite právnych vzťahov a právnej istote), možnosti jeho podania vrátane dovolacích dôvodov, sú striktné obmedzené, aby sa širokým uplatnením tohto mimoriadneho opravného prostriedku nezakladala ďalšia riadna opravná inštancia.

Dovolací súd nie je povolaný na revíziu napadnutého rozhodnutia z vlastnej iniciatívy, práve naopak z ustanovenia § 385 ods. 1 Trestného poriadku *expressis verbis* vyplýva, že je viazaný dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené. Viazanosť dovolacieho súdu dôvodmi dovolania, ktoré sú v ňom uvedené v zmysle § 385 ods. 1 Trestného poriadku, sa týka vymedzenia chýb napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo (§ 374 ods. 1 Trestného poriadku), a nie právnych dôvodov dovolania uvedených v ňom v súlade s § 374 ods. 2 Trestného poriadku z hľadiska ich hodnotenia podľa § 371 Trestného poriadku. To znamená, že ak chybám vytýkaným v podanom dovolaní v zmysle § 374 ods. 1 Trestného poriadku, nezodpovedá dovolaťom označený dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku ani iný dôvod dovolania uvedený v tomto (naposledy uvedenom) ustanovení, dovolací súd dovolanie odmietne podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku alebo zamietne podľa § 392 ods. 1 Trestného poriadku, a to bez toho, aby zisťoval inú chybu napadnutého rozhodnutia alebo konania, ktorá by zodpovedala právnomu dôvodu dovolania označenému dovolaťom v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku. Ak ale dovolací súd zistí chybu rozhodnutia alebo konania, vecne špecifikovanú dovolaťom podľa § 374 ods. 1 Trestného poriadku, ktorej pri jej správnej právnej (procesnej) kvalifikácii zodpovedá iný dôvod dovolania podľa § 371 ods. 1 Trestného poriadku, než ktorý dovolaťel uviedol v dovolaní v zmysle § 374 ods. 2 Trestného poriadku, dovolací súd vyhovie dovolaniu postupom podľa § 386 a nasledujúcich ustanovení Trestného poriadku a zistenú chybu vo výroku svojho rozsudku podradí pod dovolací dôvod zodpovedajúci zákonu (R 120/2012).

K dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku:

Podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak zásadným spôsobom bolo porušené právo na obhajobu.

Jednou zo základných zásad trestného konania je aj zásada práva na obhajobu, vyjadrená v ustanovení § 2 ods. 9 Trestného poriadku. Právo na obhajobu je zakotvené v čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, v čl. 40 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd a tiež v čl. 6 ods. 3 písm. b), písm. c), písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právo na obhajobu patrí k základným atribútom spravodlivého procesu, keďže zabezpečuje aj rovnosť zbraní medzi obvineným na jednej

strane a prokurátorom na druhej strane. Zmyslom tohto práva je zaručiť ochranu zákonných záujmov a práv osoby, proti ktorej sa konanie vedie, pretože bezchybné rešpektovanie práva na obhajobu je dôležitým predpokladom vydania zákonného a spravodlivého rozhodnutia.

Zásada „práva na obhajobu“ vyjadruje požiadavku, aby v trestnom procese bola zaručená ochrana práv a záujmov osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, a je teda nevyhnutým prostriedkom úspešného výkonu súdnictva smerom k ochrane základných práv a slobôd. Jej legislatívne vyjadrenie a reálne zabezpečenie svedčí v podstate nielen o stupni demokracie v trestnom procese daného štátu, ale vo svojej podstate jej realizácia v čo najširšom meradle je nielen v záujme osoby, proti ktorej sa vedie trestné konanie, ale v záujme celej spoločnosti, pretože toto právo neplynie len z ochrany práv jednotlivca, ale aj zo záujmu štátu na zistenie pravdy. Právo na obhajobu sa zaručuje ako základné právo fyzickej osoby, ktoré podlieha všetkým pravidlám, ktoré sa uznávajú pri ochrane základných práv a slobôd, a možno ho vnímať aj ako prostriedok nastoľujúci spravodlivú rovnováhu medzi verejnými záujmami, ktoré sú predmetom ústavnej ochrany.

Zásada „práva na obhajobu“ obsahuje tri relatívne samostatné práva obvineného:

- právo obhajovať sa osobne, alebo
- právo obhajovať sa za pomoci obhajcu podľa vlastného výberu, alebo
- právo na bezplatnú pomoc obhajcu, ak obvinený nemá prostriedky na zaplatenie obhajcu a vyžadujú to záujmy spravodlivosti.

Konštantná judikatúra právo na obhajobu v zmysle dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku chápe ako vytvorenie podmienok pre plné uplatnenie procesných práv obvineného a jeho obhajcu a zákonný postup pri reakcii orgánov činných v trestnom konaní a súdu na uplatnenie každého obhajovacieho práva. Platný Trestný poriadok obsahuje celý rad ustanovení, ktoré upravujú jednotlivé čiastkové práva obvineného, charakteristické pre príslušné štádium trestného konania. Prípadné porušenie len niektorého z nich, pokiaľ sa to zásadným spôsobom neprejaví na postavení obvineného v trestnom konaní, samo o sebe nezakladá dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Zo znenia tohto ustanovenia totiž jednoznačne vyplýva, že len porušenie práva na obhajobu zásadným spôsobom je spôsobilé naplniť uvedený dovolací dôvod. V praxi to znamená, že o zásadné porušenie práva na obhajobu pôjde najmä vtedy, ak obvinený nemal v konaní obhajcu, hoci v jeho trestnej veci boli splnené dôvody povinnej obhajoby.

Takéto pochybenie dovolací súd v konaní nezistil, teda nemožno zaujať stanovisko, že došlo k porušeniu práva na obhajobu obvineného R.. W. M. zásadným spôsobom, a teda k takej skutočnosti, ktorá sama o sebe znamená naplnenie dovolacieho dôvodu v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Obvinený vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku neuviedol žiadnu relevantnú okolnosť, ktorá by mala za následok naplnenie tohto dovolacieho dôvodu. Obvinený síce tvrdil, že odôvodnenie krajského súdu je vnútorne nekonzistentné a nelogické keď uviedol, že obvinený nie je trestaný za výkon rodičovských práv a zároveň, že konal protiprávne. Toto tvrdenie obvineného sa nezakladá na pravde, pretože krajský súd obvinenému jasne vysvetlil, že nie je stíhaný za uplatňovanie rodičovských práv ako takých, ale za spôsob - formu, ako sa ich snažil realizovať. Blížšie sa k tejto otázke najvyšší súd vyjadrí v ďalšom texte tohto rozhodnutia vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Dovolací súd preto nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno uplatniť len v prípade, ak dôjde k porušeniu zákonných ustanovení upravujúcich vykonávanie jednotlivých dôkazných prostriedkov, v dôsledku čoho rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Uvedený dovolací dôvod sa vzťahuje k najdôležitejšej fáze trestného konania - k vykonávaniu

dokazovania. Dokazovanie prebieha v štyroch etapách. Prvou je vyhľadávanie dôkazov, druhou ich zabezpečenie, treťou ich vykonávanie a poslednou etapou dokazovania je hodnotenie dôkazov.

Dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku sa týka predovšetkým tretej etapy dokazovania, t. j. vykonávania dôkazov súdom, ale zahŕňa aj predchádzajúce dve štádiá dokazovania (vyhľadávanie a zabezpečovanie), pretože dôkazy zadovážené v rozpore so zákonom, eventuálne získané nezákonným donútením alebo hrozbou s výnimkou prípadu, keď sa použije ako dôkaz proti osobe, ktorá také donútenie alebo hrozbu donútenia použila (§ 119 ods. 4 Trestného poriadku), nie sú v trestnom konaní použiteľné a hodnotiteľné. V rámci uvedeného dovolacieho dôvodu sa preto skúma predovšetkým postup orgánov činných v trestnom konaní a súdu pri získavaní a vykonávaní dôkazov, ktoré slúžili ako podklad pre rozhodnutie vo veci.

Obvinený v podstate namietal ako neprípustný dôkaz znalecký posudok RNDr. Mgr. Dušana Kešického, PhD., č. 71/2016, z 12. augusta 2016, ktorý ako klinický psychológ pre dospelých vypracoval k 12. augustu 2016 posudok na maloletú poškodenú deň pred dovŕšením jej 16 roku veku. Rovnako uvedené namietal už pred okresným súdom aj odvolacím súdom, na čo krajský súd vo svojom odvolaní zareagoval na strane 18 dovolaním napadnutého uznesenia a s uvedeným vyjadrením sa najvyšší súd stotožňuje a preto na neho odkazuje. Krajský súd uviedol nasledovné: „...uvedený znalec je znalcom v odbore psychológia. Pokiaľ ide o jednotlivé odvetvia tohto odboru, tak predmetný znalec sa špecializuje v rámci klinickej psychológie dospelých. Skutočnosť, že N. M. bola v čase vyhotovovania znaleckého posudku ešte maloletá je preto potrebné hodnotiť len ako formálne (nepodstatné) pochybenie, pretože bola vo veku 16 rokov a bola tak „na prahu“ dospelosti. Navyše, toto formálne pochybenie sa už ani nedá napraviť, pretože N. M. už dovŕšila plnoletosť a preto už neprichádza do úvahy jej psychologické znalecké skúmanie znalcom z odboru psychológia, odvetvie klinická psychológia detí.“

V tomto prípade musí dať dovolací súd za pravdu obvinenému, že znalec nedisponoval potrebným oprávnením na podanie posudku v odvetví klinickej psychológie maloletých.

Zároveň je však potrebné poukázať na skutočnosť, že znalec sa vyjadroval primárne k schopnosti poškodenej správne chápať a reprodukovat' prežité udalosti a k možným následkom prežitých okolností na jej psychiku sa vyjadril len parciálne.

Čo je však podstatné, pri závere o vine vychádzali súdy nižších stupňov aj z iných dôkazov, ktoré dostatočne preukazovali spáchanie danej trestnej činnosti - svedecké výpovede maloletej dcéry, výpovede svedkov W. Ľ., R. W. M., W. I., R. E., správa MUDr. K., správy z prešetrenia pomerov, záznam z výkonu služobnej pohotovosti, záverečná správa neziskovej organizácie Orchidea, záznamy ÚPSVaR Bratislava, záznamy zo služby OO PZ Karlova Ves atď.

Z uvedeného vyplýva, že znalecký posudok (resp. závery znaleckého posudku) Mgr. Dušana Kešického, PhD. neboli jediným - výlučným, ani rozhodným dôkazom pri závere o vine a ukladaní trestu a v tomto smere argumentovali aj okresný i krajský súd.

V neposlednom rade je možné poukázať na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v Zbierke stanov a rozhodnutí súdov č. 2/2020 pod č. 24, z ktorého vyplýva, že dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku možno úspešne uplatňovať len v takých prípadoch, keď zistené porušenie zákona svojou povahou a závažnosťou zodpovedá porušeniu práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Nesprávny procesný postup pri získaní alebo vykonávaní dôkazov, tak môže viesť k naplneniu tohto dovolacieho dôvodu iba vtedy, ak mal negatívny materiálny dopad na práva obvineného, teda vtedy, ak odsúdenie obvineného bolo založené výlučne alebo v rozhodujúcej miere na dôkazoch, ktorého získanie alebo vykonanie sa spochybňuje.

V danom prípade však bolo odsúdenie obvineného založené prioritne na iných dôkazoch ako bol namietaný znalecký posudok a ktoré boli vykonané po začatí trestného stíhania a boli vykonané v súlade so zákonom.

Preto je aj táto dovolacia námietka nedôvodná a dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. g) Trestného poriadku naplnený nebol.

Dovolací dôvod uvedený v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku môže naplňať nesprávne právne posúdenie zisteného skutku alebo nesprávne použitie iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Nesprávnym právnym posúdením zisteného skutku sa rozumie zistenie, že skutok bol v napadnutom rozhodnutí kvalifikovaný ako trestný čin, napriek tomu, že nešlo o žiadny trestný čin, alebo že išlo o iný trestný čin, alebo obvinený bol uznaný za vinného z prísnejšieho trestného činu, než ktorého sa súdným skutkom dopustil. Nesprávnym použitím iného hmotnoprávneho ustanovenia sa rozumie nedostatočné posúdenie okolností vylučujúcich protiprávnosť činu (§ 24 až § 30 Trestného zákona), prípadne zániku trestného činu (najmä § 87 Trestného zákona), alebo pochybenie súdu pri uložení úhrnného trestu a spoločného trestu (§ 41 Trestného zákona), súhrnného trestu (§ 42 Trestného zákona) a pod. Je však potrebné uviesť, že dovolací súd nepreskúma skutkové zistenia, na ktorých je založené napadnuté rozhodnutie súdu. Nie je teda legitimovaný posudzovať ani úplnosť a správnosť skutkových zistení ustálených súdmi oboch stupňov v pôvodnom konaní, a rovnako ani hodnotenie v tomto konaní vykonaných dôkazov.

Obvinený R.. W. M. k uvedenému dovolaciemu dôvodu opätovne vytýka pochybenie spočívajúce v nesprávnej aplikácii § 360a a § 183 Trestného zákona, § 10 ods. 2 Trestného zákona, zásadu „ultima ratio“ a nesprávnu aplikáciu (resp. neaplikáciu) § 43 (najmä ods. 2 a 3) Zákona o rodine. Predmetné námietky dovolateľ uplatnil aj v skoršom konaní. Najvyšší súd Slovenskej republiky na podklade spisového materiálu konštatuje, že tak prvostupňový ako aj druhostupňový súd sa k predmetným námietkam dostatočne a vyčerpávajúco vyjadrili. Pri zisťovaní skutkového stavu a určení správnej právnej kvalifikácie skutku vychádzali z hodnotenia dôkazov, ktoré ich viedli ku konečným právnym záverom a s tými sa dovolací súd v plnej miere stotožnil. K tomu dovolací súd navyše uvádza nasledovnú argumentáciu:

Zo súdnej judikatúry vyplýva, že ak páchatel svojim konaním naplní zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu vyvodiť trestnoprávnu zodpovednosť postupom podľa Trestného poriadku. Pravidlo "ultima ratio" možno uplatniť jedine prostredníctvom materiálneho korektívu v rozsahu § 10 ods. 2 Trestného zákona, teda v zmysle platnej a účinnej zákonnej úpravy, len pri prečinoch (R 96/2014).

Dovolací súd môže pri posudzovaní dôvodu dovolania uvedeného v § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku hodnotiť i potrebnú (vyššiu než nepatrnú) závažnosť prečinu (§ 10 ods. 2 Trestného zákona) a opierať sa pritom o dôkazy, ktoré boli v súdnom konaní vykonané; nesmie však skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku [§ 371 ods. 1 písm. i) časť vety za bodkočiarkou Trestného poriadku] (R 121/2014).

Napadnutými súdnymi rozhodnutiami bol obvinený uznaný za vinného jednak zo spáchania zločinu podľa § 183 ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona a jednak z prečinu podľa § 360a ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona. Z vyššie uvedeného zároveň vyplýva, že pravidlo ultima ratio možno aplikovať výlučne len pri prečinoch, preto sa dovolací súd vyjadrí len k jeho novej aplikácii len vo vzťahu k prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona.

Súdy nižších stupňov sa k aplikácii pravidla ultima ratio explicitne nevyjadrili. Implicitne nemožnosť jeho aplikácie však vyplýva minimálne z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu. Ten uviedol, že obžalovaný síce bol oprávnený na realizáciu svojich rodičovských práv, ale robil tak prostriedkami, ktoré nezodpovedali účelu či cieľu, ktorý mal byť ich realizáciou dosiahnutý. Obžalovaný svojim protiprávnym konaním voči svojmu dieťaťu evidentne prekročil všetky prípustné hranice oprávneného výkonu rodičovských práv. Počet jeho útokov bol značný, intenzívny a gradoval. Maloletú poškodenú obťažoval (prenasledoval) nad únosnú mieru. Teda celkom neprimeraným a do určitej miery agresívnym spôsobom konania opakovane útočil na psychický stav a slobodu rozhodovania svojej maloletej dcéry, pričom nešlo len o ojedinelé konanie, ale o konanie sústavné.

Z uvedeného je potom, aj v kombinácii so skutočnosťou, že dané konanie malo naplniť aj kvalifikovanú skutkovú podstatu prečinu (§ 360a ods. 2 Trestného zákona), možné vyvodiť že spoločenská škodlivosť

tohto prečinu je zvýšená do tej miery, že uplatnenie princípu ultima ratio prostredníctvom aplikácie materiálneho korektívu neprichádza do úvahy.

Na tom nič nemení ani argumentácia obvineného, že si „len“ uplatňoval svoje zákonné rodičovské práva. Ako napokon výstižne a presne uviedol už krajský súd, obvinený nebol sankcionovaný za to, že vykonával svoje rodičovské práva, ale za spôsob, akým ich vykonával. Rodičovské práva si nemožno vynucovať konaním, ktoré popiera osobnosť dieťaťa, ignoruje jeho city a potreby, obmedzuje slobodu rozhodovania či pohybu a v konečnom dôsledku vystavuje dieťa neprimeranému stresu s možným negatívnym dopadom na vývoj jeho osobnosti.

Dovolací súd zároveň dáva do pozornosti, že obvinený nevyužil žiadny z legálnych prostriedkov, ako docieľiť realizáciu svojich rodičovských práv, ktoré sú upravené v zákone č. 161/2015 Z. z. - Civilnom mimosporovom poriadku.

Svoje práva naopak uplatňoval neprípustnou svojpomocou, čím sa zjavne ocitol mimo „úrovne“ legality a jeho konanie dosiahlo úroveň s trestnoprávnymi konsekvenciami.

Obvinený v podanom dovolaní argumentoval jednak ustanoveniami zákona o rodine podľa ktorých dieťa je povinné rodičom prejavovať úctu a rešpektovať ich a spolupracovať s nimi v záujme starostlivosti o neho a jeho výchovu a jednak judikatúrou (českého ústavného súdu) v tom smere, že domnienka podľa ktorej je pre styk rodiča s dieťaťom potrebný súhlas dieťaťa, nie je správna.

K tomu musí dovolací súd uviesť, že aj povinnosť dieťaťa (a to i s pribúdajúcim vekom) prejavovať úctu rodičom a podriaďiť sa podmienkam styku s rodičom, má svoje hranice a nie je absolútna.

Z článku 5 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení noviel vyplýva, že záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú. Pri určovaní a posudzovaní záujmu maloletého dieťaťa sa zohľadňuje najmä:

- a) úroveň starostlivosti o dieťa,
- b) bezpečie dieťaťa, ako aj bezpečie a stabilita prostredia, v ktorom sa dieťa zdržiava,
- c) ochrana dôstojnosti, ako aj duševného, telesného a citového vývinu dieťaťa,
- d) okolnosti, ktoré súvisia so zdravotným stavom dieťaťa alebo so zdravotným postihnutím dieťaťa,
- e) ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do jeho dôstojnosti a ohrozenie vývinu dieťaťa zásahmi do duševnej, telesnej a citovej integrity osoby, ktorá je dieťaťu blízkou osobou,
- f) podmienky na zachovanie identity dieťaťa a na rozvoj schopností a vlôh dieťaťa,
- g) názor dieťaťa a jeho možné vystavenie konfliktu lojality a následnému pocitu viny,
- h) podmienky na vytváranie a rozvoj vzťahových väzieb s obidvomi rodičmi, súrodencami a s inými blízkymi osobami,
- i) využitie možných prostriedkov na zachovanie rodinného prostredia dieťaťa, ak sa zvažuje zásah do rodičovských práv a povinností.

Z dôvodovej správy k uvedenému článku (zákon č. 175/2015 Z. z.) vyplýva, že pri posudzovaní a určovaní najlepšieho záujmu dieťaťa alebo detí sa musí vychádzať z povinnosti (obsiahnutej v čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa) zabezpečiť dieťaťu ochranu a starostlivosť nevyhnutné pre jeho alebo jej blaho. „Výrazy ochrana a starostlivosť treba chápať v širokom zmysle slova, pretože ich cieľ nie je stanovený vo vymedzenom alebo negatívnom zmysle (ako napr. „chrániť dieťa pred ublížením“), ale vo vzťahu ku komplexnému ideálu zabezpečenia „blaha“ a rozvoja dieťaťa. Blaho dieťaťa všeobecne zahŕňa základné materiálne, telesné, vzdelávacie a emocionálne potreby ako aj potrebu lásky a bezpečia... Posúdenie najlepšieho záujmu dieťaťa musí zahŕňať aj vyhodnotenie bezpečnosti dieťaťa, tzn. práva dieťaťa na ochranu pred všetkými formami telesného alebo duševného násillia, zneužívania alebo ubližovania (...).

Používanie prístupu založeného na hodnotení najlepšieho záujmu dieťaťa v rozhodovaní znamená, že bezpečnosť a integrita dieťaťa sa musia posudzovať v danom čase; uplatňovanie zásady prevencie si však žiada aj posúdenie možnosti rizika a ublíženia v budúcnosti a ďalších následkov rozhodnutia pre bezpečnosť dieťaťa (...).

V najširšom zmysle možno zapojenie, respektíve participáciu dieťaťa chápať ako proces, ktorý zahŕňa

zdieľanie informácií a dialóg medzi deťmi a dospelými založený na vzájomnom rešpekte, v rámci ktorého majú deti možnosť pochopiť, do akej miery a akým spôsobom sa zohľadňujú ich názory a názory dospelých.

Aj spôsob výkonu rodičovských práv sa preto môže dostať do rozporu s potrebou prihliadania na najlepší záujem dieťaťa. Pritom s pribúdajúcim vekom a vyspelosťou dieťaťa je potrebné v omnoho väčšej miere zvažovať pri posudzovaní „najlepšieho záujmu“ aj názor dieťaťa.

Uvedený názor je „pretavený“ aj do súdnej judikatúry (všeobecné súdy, ústavné súdnictvo, EŠLP) z ktorej jednoznačne vyplýva, že ak dieťa vyslovene styk odmieta (napr. v prípadoch, ak je odmietanie rodiča dieťaťom zapríčinené správaním tohto rodiča) je podľa EŠLP použitie donucovacích opatrení kontraproduktívne, a to práve z dôvodu, že môže mať za následok degradáciu vzťahov medzi dieťaťom a neempatickým rodičom (Kapr proti Českej republike, rozhodnutie z 28. marca 2006). Použitie donucovacích opatrení za účelom výkonu práva styku je v tejto oblasti nežiaduce. Bude odôvodnené iba v prípade zjavne nezákonného konania rodiča, s ktorým dieťa žije - t. j. ak rodič aktívne bráni styku druhého rodiča s dieťaťom (Zavřel proti Českej republike, rozsudok z 18. januára 2007, ods. 52).

Účel prípadnej pokuty nespočíva v sankcionovaní povinného rodiča za dobrovoľné nesplnenie povinnosti, ale ako prostriedok donútenia povinného, aby rešpektoval právne pomery založené vykonávaným titulom... a má tak zásadne charakter prostriedku smerujúceho k ochrane práva na nerušený rodinný život (čl. 8 Dohovoru). Pokiaľ však zo zistených okolností vyplýva, že povinný rodič nemôže plniť povinnosť stanovenú súdom z dôvodu negatívneho postoja samotných maloletých detí, pričom nebolo preukázané, že by príčinou ich negatívneho postoja bolo správanie či úmyselné ovplyvňovanie zo strany tohto rodiča, nie je možné považovať podmienky pre uloženie pokuty za naplnené. Uloženie tejto pokuty totiž nesmie viesť k presadeniu „násilnej“ zmeny prejavov vôle (prania) maloletých detí pokiaľ ide o styk s ich otcom, a to za situácie, kedy k zmene nedošlo ani napriek adekvátneho výchovného pôsobenia zo strany matky, orgánu sociálno-právnej ochrany detí, špecializovaného pracoviska pre asistovaný styk rodičov s deťmi či priamo krajským súdom prostredníctvom pohovoru s obidvoma maloletými (ÚS ČR II 3489/15).

Právo dieťaťa a rodiča „byť spolu“ je jedným zo základných prvkov rodinného života, a to aj v prípade, že sa vzťah rodičov rozpadol. Štátne orgány (v tomto prípade všeobecný súd) sú povinné prijať všetky opatrenia smerujúce k rozvoju existujúceho puta medzi dieťaťom a jeho rodičom a naviazaniu styku medzi nimi (rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Voleský proti Českej republike z 29. júna 2004, č. 63627/00, § 117 - § 118). Medzi takéto opatrenia patria aj donucovanie prostriedky upravené v § 272 ods. 3 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (resp. v súčasnosti v § 376 a nasl. CMP), ktoré sú všeobecné súdy povinné použiť pre účely zabezpečenia najlepšieho záujmu dieťaťa. Ústavný súd však zdôrazňuje, že pri ich realizácii musia brať ohľad na záujmy, práva a slobody dotknutých osôb, predovšetkým na najvyšší záujem dieťaťa a jeho práva (ÚS SR, sp. zn. I. ÚS 443/2024).

Aj z uvedených súdnych rozhodnutí jednoznačne vyplýva, že rodič si nemôže styk s dieťaťom ultimatívne vynucovať bez ohľadu na pranie a názor dieťaťa a bez zohľadnenia najlepšieho záujmu dieťaťa.

Ak si preto rodič napriek odmietaniu zo strany dieťaťa ultimátnym, násilným a osobnú slobodu obmedzujúcim spôsobom „svojpomocne“ styk vynucuje prostriedkami stojacimi mimo legálnych hraníc, môže touto formou vynucovania naplniť skutkovú podstatu príslušných trestných činov uvedených v osobitnej časti Trestného zákona. Inými slovami: aj dožadovanie sa svojich zákonných práv zákonom nepripustnou formou môže preto naplniť skutkovú podstatu trestného činu.

Zároveň je potrebné dať do pozornosti, že v danej trestnej veci obvineného R.. W. M. nebolo zistené, že by matka dieťaťa (teda druhý rodič) aktívne bránila v styku dieťaťa s otcom, resp. že by dieťa stretávanie s obvineným odmietalo z dôvodu manipulácie zo strany matky. Práve naopak, matka dieťaťa stretávaniu nebránila. To napokon vyplýva aj z argumentácie obvineného, ktorý opakovane tvrdil, že matka dieťaťa bola pasívna.

Okresný i krajský súd správne subsumovali konanie (skutky) obvineného pod skutkové podstaty

prečinu nebezpečného prenasledovania podľa § 360a ods. 1 písm. b), ods. 2 písm. a) Trestného zákona (skutky uvedené v bode 1 až 3 napadnutého rozsudku) spáchaného v bodoch 2 a 3 napadnutého rozsudku v jednočinnom súbehu so zločinom obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 ods. 1, ods. 2 písm. d) Trestného zákona (skutky v bodoch 2 a 3 napadnutého rozsudku).

Na tom nič nemení ani skutočnosť, že obvinený nebol zo strany orgánov verejnej moci na možnú protiprávnosť svojho konania upozorňovaný, a to najmä v situácii, ak by takéto prípadné len jednorazové konanie nemuselo nadobudnúť trestnoprávny rozmer. V plnej miere sa tu uplatní zásada neznalosť zákona neospravedlňuje.

Pokiaľ obvinený poukazoval v rámci vyššie uvedeného dovolacieho dôvodu na absenciu subjektívnej stránky trestného činu vo forme úmyslu z jeho strany, tak najvyšší súd musí uviesť, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ktoré urobili sudy prvého a druhého stupňa. Tento dovolací dôvod preto nemôže napĺňať ani poukaz na to, že vykonaným dokazovaním nebola v konaní preukázaná subjektívna stránka trestného činu. To totiž predstavuje vnútorný vzťah páchatel'a k spáchanému trestnému činu, ktorý nemožno skúmať priamo, ale len sprostredkované, t. j. tak, ako sa navonok prejavuje v jeho konaní, ktoré je napokon obsahom skutkovej vety rozhodnutia. Predmetom dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku potom môže byť už len nesprávne právne posúdenie takto ustáleného skutku v skutkovej vete rozhodnutia ustálenej súdmi prvého a druhého stupňa, ale nikdy skutkové zistenia, ktoré sú jej obsahom a ktoré nemožno akokoľvek dopĺňať a meniť (S 3/2011).

Napokon vo vzťahu k namietanému dovolaciemu dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. j) Trestného poriadku dovolanie možno podať, ak bolo uložené ochranné opatrenie, hoci na to neboli splnené zákonné podmienky najvyšší súd konštatuje. Dovolateľ označil tento dovolací dôvod, avšak zo spisového materiálu je zrejmé, že obvinenému bola uložená povinnosť podľa § 51 ods. 4 písm. a), písm. i) Trestného zákona ako súčasť probačného dohľadu pri ukladaní trestu a nie ochranné opatrenie.

Nebol teda naplnený ani dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. j) Trestného poriadku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uzatvára, že v predmetnej veci nezistil naplnenie žiadneho z obvineným uplatnených dovolacích dôvodov, a preto rozhodol spôsobom, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.